

Julkinen tiivistelmä: Muuttuvan Pohjois-Pohjanmaan yhteisoppiva tietojohdaminen 2030

Hankkeen toteuttajana toimi Oulun yliopiston Kerttu Saalasti Instituutin Alueellisen erinomaisuuden tutkimusryhmä. Hankkeen johtajana toimi tutkimusjohtaja Ossi Kotavaara. Korkeakoulutettujen alueellisen sijoittumisen tutkimuksen suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi projektitutkija, väitöskirjatutkija Niina Kotavaara yhdessä hankeryhmän kanssa. Hankeryhmässä työskentelivät myös lisäksi kehityspäällikkö Eija-Riitta Niinikoski, projektitutkija, väitöskirjatutkija Marton Magyar ja projektitutkija Pauliina Björk sekä yhteistyössä KASVA-hankkeesta projektitutkija likka Meriläinen.

Hankkeen ohjausryhmän jäseninä toimivat rahoittajan edustajana aluekehityspäällikkö Heikki Laukkanen, Pohjois-Pohjanmaan liitto; suunnittelujohtaja Markus Erkkilä, Pohjois-Pohjanmaan liitto (varajäsenet: strategiapäällikkö Ilpo Tapaninen, kehittämispäällikkö Päivi Keisanen); johtaja, professori Matti Muhos, Oulun yliopiston Kerttu Saalasti Instituutti; hallituksen puheenjohtaja Päivi Karikumpu, Kerttu Saalasti Säätiö; seutujohtaja Tarja Bäckman, Haapaveden-Siikalatvan seudun kuntayhtymä; elinvoimajohtaja Juho Niemelä, Ylivieskan kaupunki; johtaja Pasi Pitkänen, Raahen seudun kehitys (varajäsen: yrityskehityspäällikkö Jussi Kemilä); asiantuntija Urpo Tuomela, Business Oulu; toimitusjohtaja Jari Hentilä, Naturpolis Oy (varajäsen: aluekehityspäällikkö Kirsi Kuosku); toimitusjohtaja Toni Krankkala (ohjausryhmän puheenjohtaja), Nivala-Haapajärven seutu NIHAK ry (varajäsen: projektityöntekijä Mirja Väänänen).

Muuttuvan Pohjois-Pohjanmaan yhteisoppiva tietojohdaminen 2030 -hanke toteutettiin Pohjois-Pohjanmaan liiton ja Kerttu Saalasti säätiön rahoittamana kokonaisbudjetilla 141 087 €. Hankkeen toteutusaika oli 1.11.2022–31.08.2024.

Kuvaus hankkeen tavoitteista, niiden toteutumisesta sekä keskeisistä toimenpiteistä

Pohjois-Pohjanmaan väestön alueellisen rakenteen ennakoitaan muuttuvan merkittävästi syntyvyyden laskun ja negatiivisen nettomuuton myötä kahden seuraavan vuosikymmen aikana. Vastaavasti Pohjois-Pohjanmaalla on vahvaa yrittäjyyttä Oulun seudun ja aluekeskusten lisäksi myös maaseutumaisissa kunnissa. Osaava työvoima ja menestyvät yrittäjät syntyvät aktiivisesta ja alalle koulutetusta riittävästä väestöpohjasta. Menestyäkseen Pohjois-Pohjanmaa tarvitsee lisää aktiivisten nuorten pitovoimaa, ketterämmin koulutettua työvoimaa ja aktiivisempaa yrittäjyyttä. Erityisesti Oulun seudun ulkopuolella alueet joutuvat vastaamaan monialaisesti negatiivisen väestönkehityksen haasteeseen ja vaikutuksiin. Yrittävä, kestävästi kasvava ja kansainvälisesti menestyvä Pohjois-Pohjanmaa tarvitsee vahvan dataan ja tutkittuun tietoon nojaavan tietopohjan väestönmuutoksen ja aluetalouden haasteiden kohtaamiseen ja ratkaisemiseen. Hanke asemoitiin tuottamaan tietojohdamisen välineitä tähän tarpeeseen.

Muuttuvan Pohjois-Pohjanmaan yhteisoppiva tietojohdaminen 2030 -hankkeen tavoitteena oli 1) luoda keskeinen tietopohja muutosprosessista ja sen haasteista alue- ja paikkatietoon perustuen, 2) tuottaa tietopohja ymmärrettävään, kommunikoitavaan ja strategiseen suunnitteluun sekä operatiiviseen työhön

sopivaan muotoon 3) viestiä ja tarkastella yhteisoppivasti kuntien, seutukuntien ja maakuntaliiton kanssa tuotetun tiedon vaikutuksia ja sen aiheuttamia muutostarpeita. Tutkittua tilanne- ja kehityskuva- sekä ennakoitietoa oli tavoitteena tuottaa viidestä aluetalouden kehitykselle keskeisestä teemasta:

1. Muuttuva väestörakenne – kuntatasolta väestöruututasolle erityisesti työvoima huomioiden
2. Alueellinen liikkuvuus ja työssäkäynti – tilastoruutuperusteinen työmatkadata ja dynaaminen liikkuvuusdata
3. (Korkea)koulutettujen muutot
4. Ennakoitu työvoiman saatavuuden muutos väestörakenne, liikkuvuus ja koulutus huomioiden
5. Yrittäjyys, yritysten perustamisaktiivisuus ja kasvu – kehityskuvatiedon kytkeminen tuloksiin kuntakohtaisesti, seudullisesti ja maakunnallisesti.

Hankkeen tietotuotteet, tulokset ja suositukset on raportoitu avoimesti

- Kotavaara, Niina; Kotavaara, Ossi; Magyar, Marton; Niinikoski, Eija-Riitta (2024). **Pohjois-Pohjanmaalla vuosina 2000–2021 korkeakoulututkinnon suorittaneiden alueellinen sijoittuminen:** Muuttuvan Pohjois-Pohjanmaan yhteisoppiva tietojohdaminen 2030 -hankkeen osaraportti. Kerttu Saalasti Instituutin julkaisuja, Oulun yliopisto 4/2024. (Ladattavissa pysyväislinkistä <https://oulurepo oulu.fi/handle/10024/52644>)
- Kotavaara, Ossi; Björk, Pauliina; Kotavaara, Niina; Magyar, Marton; Meriläinen, Iikka; Niinikoski, Eija-Riitta (2024). **Datapohjaiset indikaattorit työvoiman saatavuuden ja yritysten kehityskuvan alueellisessa tarkastelussa Pohjois-Pohjanmaalla:** Muuttuvan Pohjois-Pohjanmaan yhteisoppiva tietojohdaminen 2030 -hankkeen osaraportti. Kerttu Saalasti Instituutin julkaisuja, Oulun yliopisto 6/2024. (Ladattavissa pysyväislinkistä <https://oulurepo oulu.fi/handle/10024/53340>)
- Raporttijulkaisujen rinnalle tuotettiin interaktiivinen dashboard **Tilastokatsaus Pohjois-Pohjanmaan alueellisiin elinvoimatekijöihin.** Dashboard tarjoaa monipuolisen katsauksen Pohjois-Pohjanmaan elinkeinorakenteesta, yritysten kasvusta, yritystuista, väestörakenteesta ja pendelöinnistä. Dashboard tarjoaa käyttäjälle mahdollisuuden tarkastella ja vertailla tietoja eri alueilta dynaamisesti eri näkökulmista. (Dashboard saatavilla linkistä <https://www oulu.fi/my/PohjoisPohjanmaa/>)

Yhteisoppivat työpajat osana vuorovaikutusta

Hankkeessa järjestettiin viisi työpajaa osana yhteisoppivaa vuorovaikutusta, ja työpajoissa käytyjä keskusteluja on hyödynnetty erityisesti hankkeen toimenpide- ja indikaattorisuosituksen laatimisessa. Työpajoihin kutsuttiin muun muassa alueiden kunnanjohtajia, kunnanhallitusten puheenjohtajia, kuntien viranhaltijoita, yrityspalvelutoimijoita, seutukuntien kehittämisorganisaatioiden edustajia ja muita aihepiirin parissa työskenteleviä, Pohjois-Pohjanmaan liiton edustajia sekä hankkeen ohjausryhmän jäseniä.

Neljässä ensimmäisessä työpajassa keskusteltiin osaajien saatavuudesta ja tietojohdamisesta hankkeessa tuotetun tilanne- ja kehityskuvatiedon pohjalta sekä pohdittiin tiedon alueellisia vaikutuksia ja mahdollisia muutostarpeita. Työpajat järjestettiin Haapavesi-Siikalatvan ja Nivala-Haapajärven seutukuntien toimijoille Nivalassa 15.11.2023, Oulun seudun ja Oulunkaaren seutukuntien toimijoille Oulussa

17.11.2023, Raahen ja Ylivieskan seutukuntien toimijoille Raahessa 22.11.2023 ja Koillismaahan toimijoille Kuusamossa 24.1.2024.

Hankkeen viides työpaja järjestettiin 12.6.2024 verkkototeutuksella ja sen teemana oli ”Alueellisia kehitysnäkymiä yritysdatasta Pohjois-Pohjanmaalla”. Työpajassa esiteltiin hankkeessa tuotettua kehityskuvatietoa ja tilasto-dashboard liittyen yrittäjyyteen, yritysten perustamisaktiivisuuteen ja kasvuun sekä keskusteltiin kehityksen taustatekijöistä, tulevaisuudennäkymistä ja seurantatietojen tarpeesta alueiden näkökulmasta.

Poimintoja hankkeen tulosten esittelystä ja viestinnästä

- Pohjois-Pohjanmaan tulevaisuuden aluerakenne -kokous, 16.8.2023
- Sanomalehtiutinen, Raahen Seutu, 24.11.2023: "[Houkutteleeko Raahe vastavalmistuneita?](#)"
- Blogikirjoitus, Kerttu Saalasti Instituutin blogi, 29.2.2024: "[Korkeakoulutettujen ja työnantajien välisiä kontakteja kannattaa luoda jo opiskeluaikana](#)"
- Blogikirjoitus, Kerttu Saalasti Instituutin blogi, 1.3.2024: "[Establishing contacts between higher education students and employers seems important](#)"
- Maakuntien tilasto- ja tutkimusvastaavien kokous, 30.5.2024
- Koulutuksen ja tutkimuksen yhteistyöryhmä, 4.9.2024
- Oulun yliopiston Kerttu Saalasti Instituutin ja Pohjois-Pohjanmaan liiton TE2024 -hankkeen "Näkökulmia alueellisen kasvuun, liikkuvuuteen ja työssäkäyntiin Pohjois-Pohjanmaalla" -webinaari, 13.11.2024
- Uutinen, Oulun yliopiston verkkosivut, 16.12.2024: "[Tutkimus: Pohjois-Pohjanmaalla korkeakoulututkinnon suorittaneista suurin osa jää maakuntaan - kansainvälisten opiskelijoiden osalta pitovoimaa kehitettävä](#)"
- Uutinen, Oulun yliopiston verkkosivut, 17.12.2024: "[Tutkimus: Pohjois-Pohjanmaalla on paljon kuntia, joissa yritystoiminnan kasvu on ollut vahvaa – väestönkehitykseen liittyy haasteita](#)"
- Hankkeen verkkosivu on osoitteessa: <https://www oulu.fi/fi/projektit/muuttuvan-pohjois-pohjanmaan-yhteisoppiva-tietojohdaminen-2030>

Hankkeeseen liittyvät keskeiset aineistot ja henkilötietojen käsittely

Hankkeen käytössä olevat lisenssin ja tutkimusluvan alaiset aineistot on tarpeen mukana hankittavissa ja koottavissa tutkimuksen toistamista varten. Aineistot mahdollistivat alueellisesti tarkkojen ja vertailukelpoisten analyysien tuottamisen kehitystrendeistä alueiden tietojohdamisen ja kehittämistyön tueksi. Avoimia aineistoja olivat Tilastokeskuksen väestö- ja pendelöintitilastot. Hankkeen aineistojen käyttö on raportoitu ja dokumentoitu osaraporteissa siten, että tarkastelut voidaan toistaa systemaattisesti.

Lisenssin alaisia julkisen sektorin tuottamia aineistoja olivat Suomen ympäristökeskuksen ja Tilastokeskuksen tuottaman yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän (YKR) väestö-, työpaikka- ja työmatkatiedot sekä Tilastokeskuksen yritystasoinen FIRM_ENTER -mikroaineisto Pohjois-Pohjanmaalla kotipaikkaansa pitävien yritysten liikevaihdosta, henkilötöyvuosista, perustamisaktiivisuudesta,

kotipaikan sijainnista ja toimialoista. Aineistot ovat saatavilla lisensoidusti tutkimuslupaa vastaan maksullisena aineistona. FIRM_ENTER -mikroaineisto on saatavilla vain suojattuun FIONA-etäkäyttöympäristöön. Telia Crowd Insights matkapuhelinten paikannusdata on Telia Finland Oyj:n kaupallisesti tarjoamaa aineistoa, joka oli luvitettu ja lisensoitu hankkeen käyttöön.

Keskeinen hankkeessa koottu ja yhdistetty aineistokokonaisuus oli tutkinto- sekä asuin- ja kotikuntahistoriatiedot Oulun yliopistossa, Oulun ammattikorkeakoulussa, Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan toimipisteessä ja Diakonia-ammattikorkeakoulun Oulun toimipisteessä vuosina 2000–2021 ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista henkilöistä. Tavoitteena oli tuottaa tietoa korkeakoulutettujen alueellisesta sijoittumisesta valmistumisen jälkeen sekä korkeakoulujen (yliopistot ja ammattikorkeakoulut) merkityksestä korkeakoulutetun työvoiman tuottajina koulutusaloittain Pohjois-Pohjanmaalla ja maakunnan eri alueilla. Aineiston käsittelyssä, säilyttämisessä ja arkistoisissa noudatetaan Oulun yliopiston tietosuojakäytäntöjä. Tutkimuksen tietosuojailmoitus on saatavilla hankkeen verkkosivulla: https://www oulu.fi/my/YhteisoppivaTietojohdaminen/Tieteellisen%20tutkimuksen%20tietosuojailmoitus_Muuttuvan%20Pohjois-Pohjanmaan%20yhteisoppiva%20tietojohdaminen%202030_p%e4ivitetty%206.6.2023.pdf

